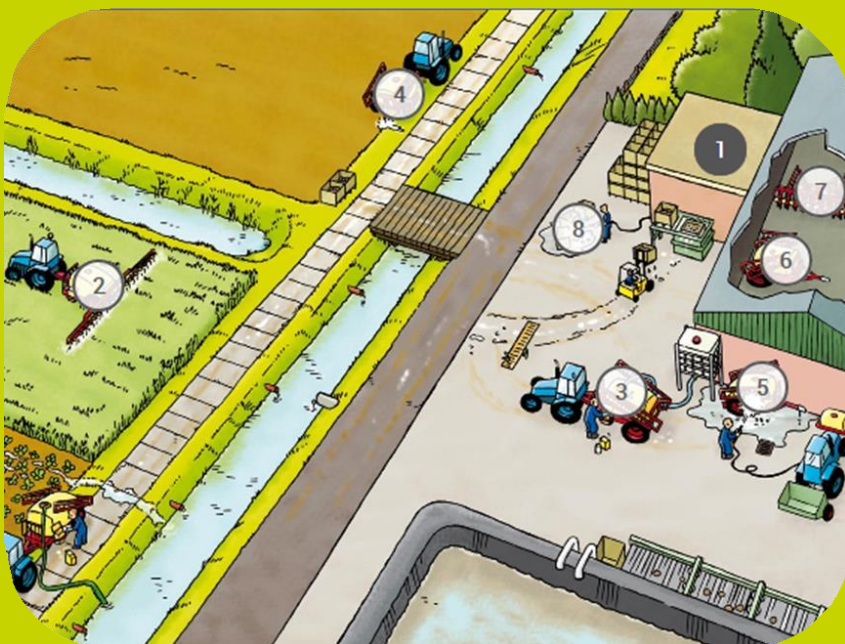

Fyteauscan

Evaluatie Fyteauscan Vlaanderen 2017-2024

Frederik Soetens,
Ellen Pauwelyn
December 2024

Inhoud

1. DOEL	4
2. AANTAL GEBRUIKERS 2017-2024	4
3. AANTAL SCANS 2017-2024 (AUG).....	4
4. EVALUATIE FYTEAUSCAN 2017-2024(AUG).....	6
4.1. OPSLAG VAN GEWASBESCHERMINGSMIDDELEN	6
4.2. SPUITTOESTELLEN OP UW BEDRIJF	7
4.2.1. <i>Bouwjaar</i>	7
4.2.2. <i>Driftreducerende spuitdoppen</i>	7
4.2.3. <i>Andere driftreducerende technieken</i>	8
4.2.4. <i>Kantdoppen</i>	9
4.2.5. <i>GPS, spuitcomputer en het doorstroomsysteem</i>	9
4.2.6. <i>Schoonwatertank en reiniging</i>	10
4.2.7. <i>Vultrechter en antidrupsysteem</i>	12
4.3. VULLEN VAN HET SPUITTOESTEL	13
4.3.1. <i>Vulplaats</i>	13
4.3.2. <i>Verliezen en vermorsingen</i>	15
4.3.3. <i>Verpakkingen van gewasbeschermingsmiddelen</i>	16
4.3.4. <i>De vulslang</i>	19
4.4. INWENDIGE REINIGING	20
4.4.1. <i>Resterende spuitvloeistof na de behandeling</i>	20
4.4.2. <i>Spoelen van het toestel</i>	21
4.5. UITWENDIGE REINIGING	23
4.6. VERWERKING RESTWATER	24
4.7. OPSLAG VAN HET SPUITTOESTEL	25
4.8. ANDERE MACHINES IN CONTACT MET GEWASBESCHERMINGSMIDDELEN	26
4.9. ANDERE TYPES WATER	27
5. BESLUIT	29

DE FYTEAUSCAN: EEN ANALYSE

1. DOEL

De Fyteauscan zag in 2017 het levenslicht in navolging van de Nederlandse voorganger: Erfemissiescan. Via 8 eenvoudige vragenlijsten worden de knelpunten rond puntvervuiling op het land- of tuinbouwbedrijf in kaart gebracht. De scan is bedoeld voor professionele gebruikers van gewasbeschermingsmiddelen en kan eventueel samen met hun fyto-adviseur worden ingevuld.

Dit rapport maakt een analyse van de ingevulde fyteauscans in de periode 2017-augustus 2024. Op die manier wordt een beeld verkregen van de resterende knelpunten naar puntvervuiling toe.

2. AANTAL GEBRUIKERS 2017-2024

Tabel 1: Geregistreeerde gebruikers voor de Fyteauscan per jaar.

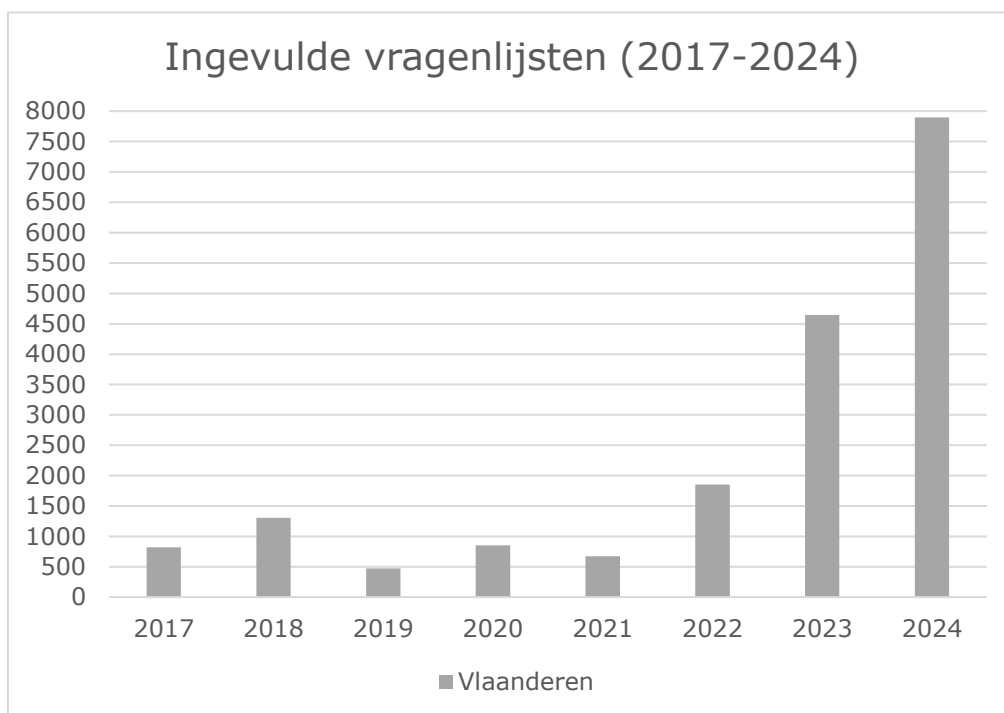
Jaartal	Aantal geregistreeerde gebruikers (4230)
2017	314
2018	412
2019	188
2020	319
2021	174
2022	440
2023	1023
2024	1360

Sinds de lancering begin 2017 registreerden 4230 gebruikers zich voor de Fyteauscan (Tabel 1). Sinds 1 januari 2023 is het invullen van een Fyteauscan opgenomen als minor in de Vlaamse IPM-checklijst. We zien een duidelijke stijging in het aantal geregistreeerde gebruikers vanaf 2023.

3. AANTAL SCANS 2017-2024 (AUG)

De Fyteauscan bestaat uit 8 vragenlijsten, die apart ingevuld kunnen worden (opslag van het spuittoestel, type spuittoestellen op het bedrijf, vullen met gewasbeschermingsmiddelen, inwendige reiniging, uitwendige reiniging, opslag van het spuittoestel, andere machines in contact met gewasbeschermingsmiddelen en andere types van restwater). Eén vragenlijst gaat over één actie met gewasbeschermingsmiddelen die plaatsvindt op het bedrijf. Een landbouwer kan ervoor kiezen om 1 of meerdere vragenlijsten in te vullen. Door alle vragenlijsten in te vullen krijgt de landbouwer een globaal beeld van z'n bedrijf en is hij in lijn met de Vlaamse IPM-wetgeving.

Het totaal aantal ingevulde vragenlijsten per jaar geeft een overzicht van de evolutie van het gebruik van de Fyteauscan. Ook hier zien we in 2023 en 2024 een duidelijke stijging van het aantal ingevulde vragenlijsten in Vlaanderen (Fig. 1).

Figuur 1: Aantal ingevulde vragenlijsten van de Fyteauscan doorheen 2017-2024.

Bij het invullen van de Fyteauscan wordt aan de gebruiker gevraagd of deze actieve landbouwer is of niet. Aangezien het antwoord van niet-actieve landbouwers niet relevant is, wordt in de onderstaande bespreking van de resultaten enkel rekening gehouden met de antwoorden van actieve landbouwbedrijven. Dit rapport bespreekt ook enkel de antwoorden van landbouwers met percelen in Vlaanderen en er werd enkel rekening gehouden met het eerste antwoord als de vragenlijst meerdere keren werd ingevuld. Voor elke vragenlijst wordt er aangegeven hoeveel actieve landbouwers deze vragenlijst invulden. De grafieken geven telkens de resultaten van de periode 2017 tot augustus 2024 weer, tenzij anders vermeld in de titel.

←

Fyteauscan Vlaanderen

Informatie

i

Vragenlijst

📋

Resultaat

!

Opslag van gewasbeschermingsmiddelen

Waar worden de gewasbeschermingsmiddelen opgeslagen op uw bedrijf?

☐ In een fytolokaal

☐ In een fytokast

☐ Andere. Welke?

< Vorige vraag
Volgende vraag >

1 OPSLAG VAN GEWASBESCHERMINGSMIDDELEN

2 SPUITTOESTELLEN OP UW BEDRIJF

3 VULLEN

4 INWENDIG REINIGEN

5 UITWENDIG REINIGEN

6 WEGZETTEN VAN HET SPUITTOESTEL

7 ANDERE MACHINES IN CONTACT MET GEWASBESCHERMINGSMIDDELEN

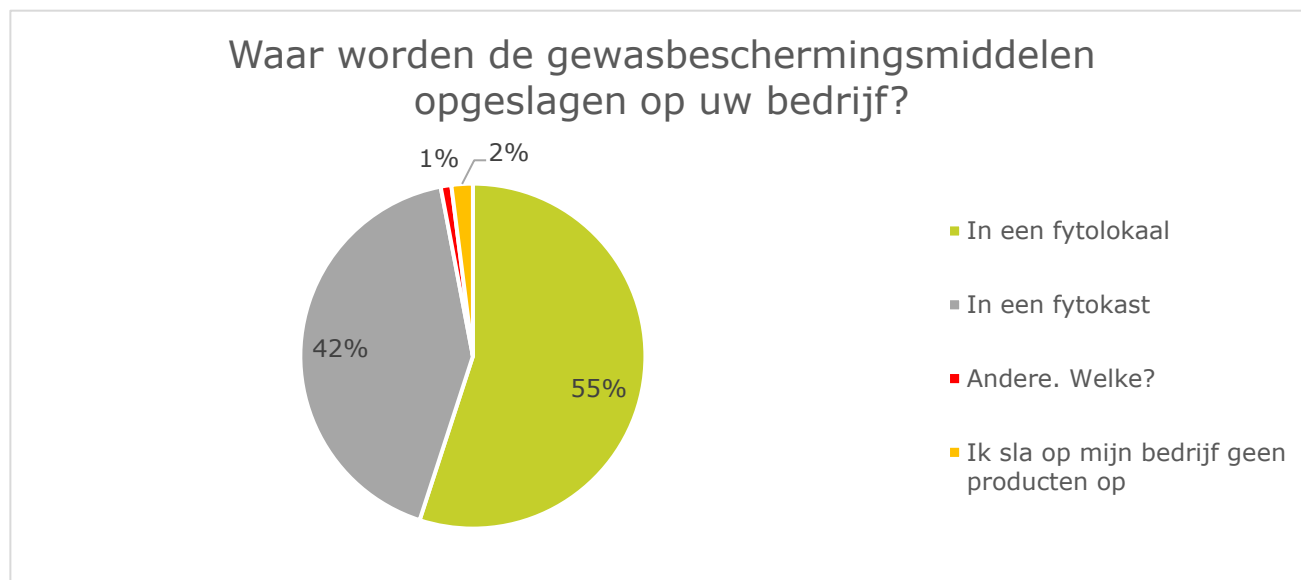
8 ANDERE TYPES WATER BELAST MET GEWASBESCHERMINGSMIDDELEN

Figuur 2: Afbeelding van een vragenlijst van de Fyteauscan.

4. EVALUATIE FYTEAUSCAN 2017-2024(AUG)

4.1. Opslag van gewasbeschermingsmiddelen

De correcte opslag van gewasbeschermingsmiddelen is zeer belangrijk. Van de 2254 actieve landbouwers die de vragenlijst invulden, bewaren 97% hun producten conform de wetgeving, in een fytokast of -lokaal. Twee procent van de landbouwers heeft geen gewasbeschermingsmiddelen op hun bedrijf en slechts 1% slaat deze op een andere manier op (Fig. 3).

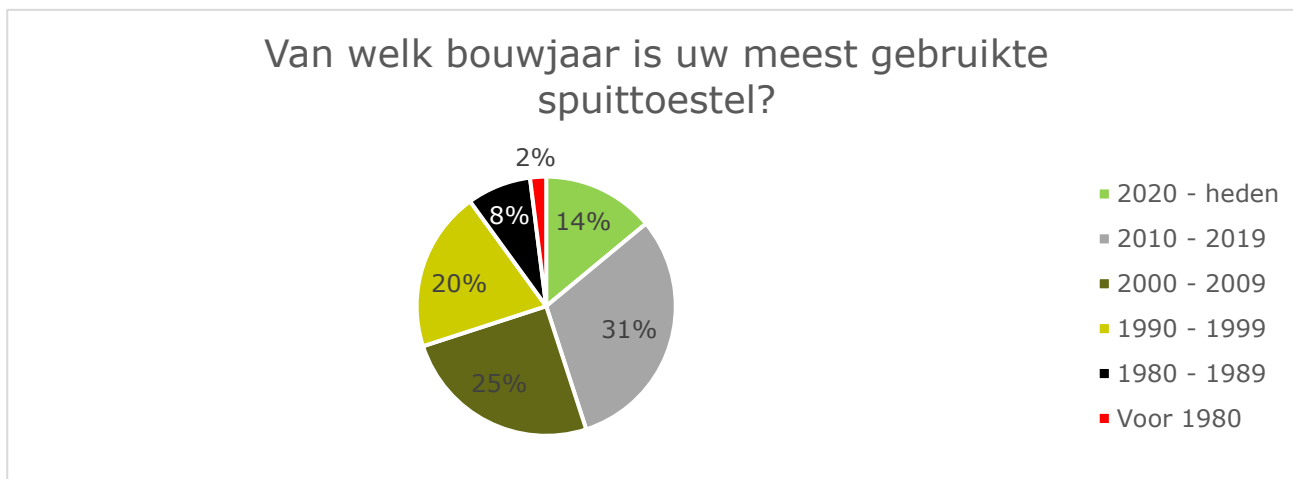
Figuur 3: Opslagplaats van gewasbeschermingsmiddelen (2254 antwoorden).

4.2. Suijtoestellen op uw bedrijf

De tweede vragenlijst gaat over de spuittoestellen op hun bedrijf, in totaal werden 2058 scans ingevuld voor dit onderdeel tussen 2017 en augustus 2024.

4.2.1. Bouwjaar

De ingevulde fyteauscans tonen aan dat ongeveer de helft van de landbouwers (45%) een spuittoestel gebruikt dat 15 jaar of jonger is, de andere helft gebruikt een ouder spuittoestel (Fig. 4)

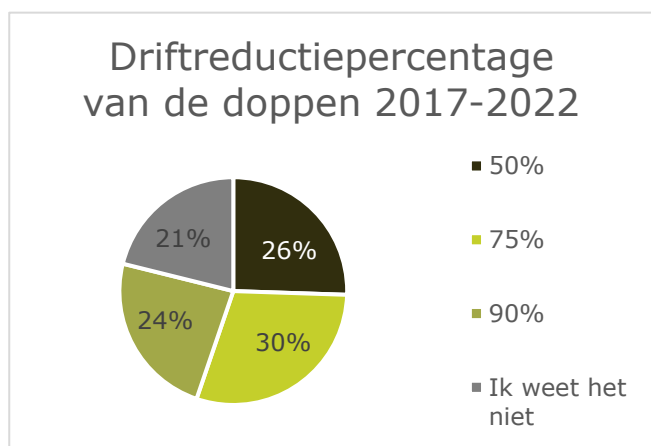
Figuur 4: Bouwjaar van spuittoestellen van actieve landbouwers in Vlaanderen. (2058 antwoorden)

4.2.2. Driftreducerende spuitdoppen

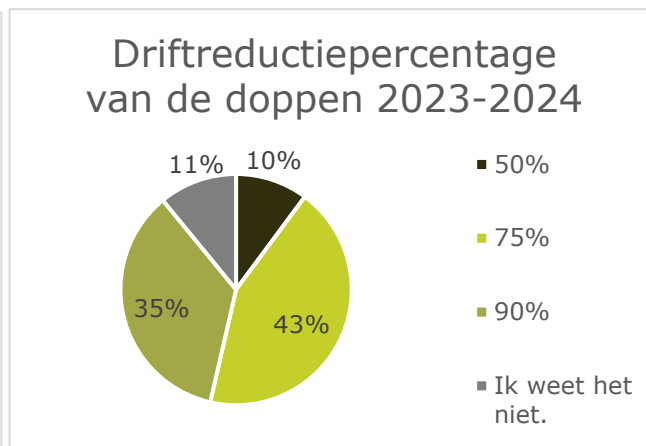
Driftreducerende doppen zijn reeds wijdverspreid toegepast (Fig. 5, 6, 7). De toegepaste driftreductiepercentages zijn nog uiteenlopend, maar zijn doorheen de jaren wel sterk geëvolueerd naar de wetgevende norm. Vanaf 2017 werd 50% driftreductie verplicht en vanaf 2023 is een driftreductie van minimum 75% verplicht. Daarom maakten we een opdeling in gebruik van driftreducerende doppen tussen 2017-2022 (Fig. 6) en 2023-2024 (Fig. 7). Er is dan ook een grote toename in het gebruik van 75%- en 90%-driftreducerende doppen in 2023-2024 in vergelijking met de voorgaande periode. Het percentage landbouwers dat aangeeft niet te weten welk driftreductiepercentage hun spuitdoppen hebben, daalt sterk. In de periode 2023-2024 geven echter nog 10% van de landbouwers aan dat ze spuiten met 50% driftreducerende spuitdoppen, wat niet conform de wetgeving is.

Figuur 5: Afbeelding van driftreducerende doppen.

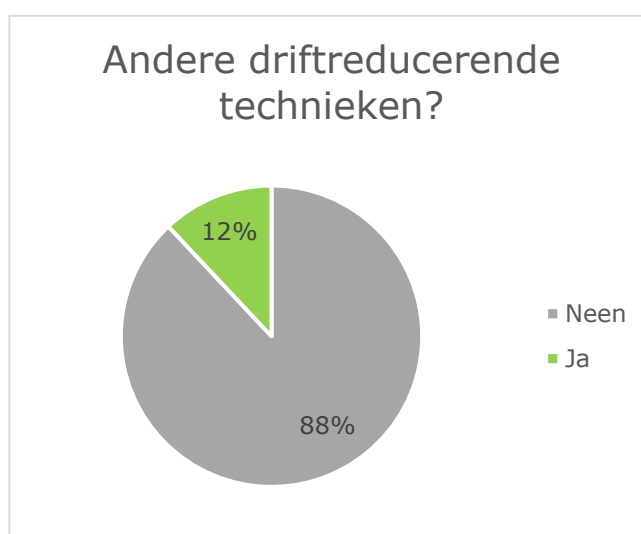
Figuur 6: Driftreductiepercentages van doppen 2017-2022.

Figuur 7: Driftreductiepercentages van doppen 2023-2024.

4.2.3. Andere driftreducerende technieken

12% van de actieve landbouwers in Vlaanderen gebruikt andere driftreducerende technieken dan driftreducerende spuitdoppen (luchtondersteuning, afgeschermd spuitboom, spuitkappen, randstructuren, hagelnetten... (Fig. 8). Ze worden niet wijdverspreid gebruikt, maar kunnen drift wel aanzienlijk reduceren tijdens bespuitingen.

Figuur 8: Percentage landbouwers die andere driftreducerende technieken gebruiken. (2058 antwoorden)

4.2.4. Kantdoppen

Kantdoppen zorgen ervoor dat de bespuiting mooier afgelijnd wordt zodat er minder drift naar omliggende percelen of waterlopen is. Reeds 37% van de landbouwers heeft al kantdoppen geïnstalleerd (Fig. 9).

Figuur 9: Aanwezigheid van kantdoppen op spuittoestellen van Vlaamse landbouwers (2058 antwoorden)

4.2.5. GPS, spuitcomputer en het doorstroomsysteem

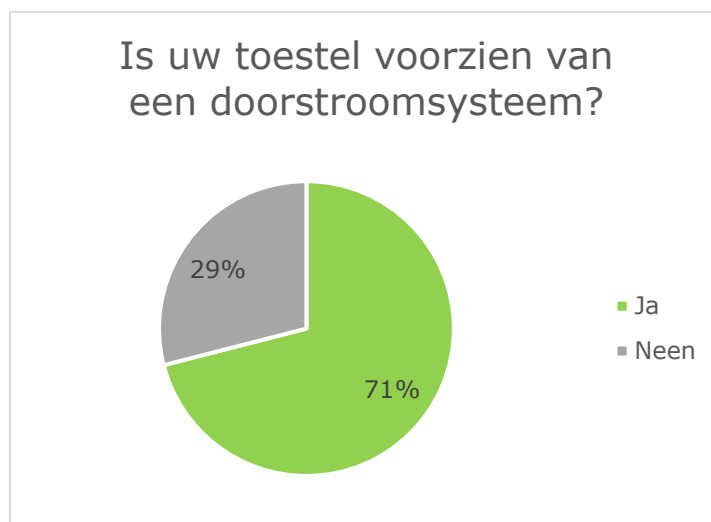
Een GPS en een spuitcomputer maken het veel eenvoudiger om de correcte hoeveelheden spuitoplossing op het gewas te brengen en om de grenzen van het te bespuiten perceel te respecteren. Reeds 28% van de landbouwers heeft op z'n spuittoestel een GPS (Fig. 10) en 46% heeft een spuitcomputer (Fig. 11). Een doorstroomsysteem zorgt ervoor dat de vloeistof voortdurend door de spuitleidingen wordt gepompt, waardoor onmiddellijk kan gestart worden met de bespuiting bij het openen van de hoofdkraan. Ook hier heeft al 71% een doorstroomsysteem op het spuittoestel (Fig.12).

Figuur 10: Gebruik van een GPS bij bespuitingen (2058 antwoorden)

Figuur 11: Gebruik van een spuitcomputer bij bespuitingen. (2058 antwoorden)

Figuur 12: Aanwezigheid van een doorstroomsysteem op spuittoestellen. (2058 antwoorden)

4.2.6. Schoonwatertank en reiniging

Een schoonwatertank wordt volgens de Vlaamse IPM-richtlijnen een verplichting vanaf 2026. Reeds 73% van de actieve landbouwers is hiermee in orde (Fig. 13). Daarnaast heeft 59% van de landbouwers een toestel met inwendige reinigungsapparatuur (Fig. 15). Achtentwintig procent van de toestellen is ook voorzien van apparatuur voor een uitwendige reiniging (bv spuitlans) (Fig. 16).

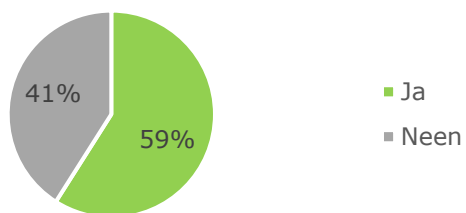

Figuur 13: Aanwezigheid van een schoonwatertank op het spuittoestel. (2058 antwoorden)

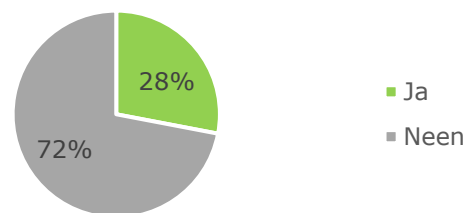
Figuur 14: Afbeelding van een intern reinigingssysteem.

Heeft uw toestel
apparatuur voor een
inwendige reiniging?

Figuur 15: Aanwezigheid van apparatuur om een inwendige reiniging uit te voeren. (2058 antwoorden)

Heeft uw toestel
apparatuur voor een
uitwendige reiniging?

Figuur 16: Aanwezigheid van apparatuur om een uitwendige reiniging uit te voeren. (2058 antwoorden)

4.2.7. Vultrechter en antidrupsysteem

Vermorsingen zijn de grootste bron van puntvervuiling en moeten dan ook vermeden worden. Eén van de oplossingen is het gebruik van een vultrechter voor het toevoegen van het middel in de spuittank. Negenenzestig procent van de actieve landbouwers heeft een spuittoestel dat is voorzien van zo'n vultrechter (Fig. 18).

Figuur 17: Afbeelding van een vultrechter.

Figuur 18: Aanwezigheid van een vultrechter op spuittoestellen. (2058 antwoorden)

Een antidrupsysteem op de doppen zal ervoor zorgen dat de spuitboom niet nadruppelt na het afsluiten van de hoofdkraan of sectiekranen. Sinds 2017 is een antidrupsysteem verplicht voor de Keuring van spuittoestellen. Achtentachtig procent van de landbouwers in Vlaanderen heeft een toestel met een antidrupsysteem (Fig. 19), maar 12% geeft aan geen antidrupsysteem te hebben. Deze cijfers dateren van de periode 2017-2024, wellicht maakten verschillende landbouwers zich nu wel al in orde.

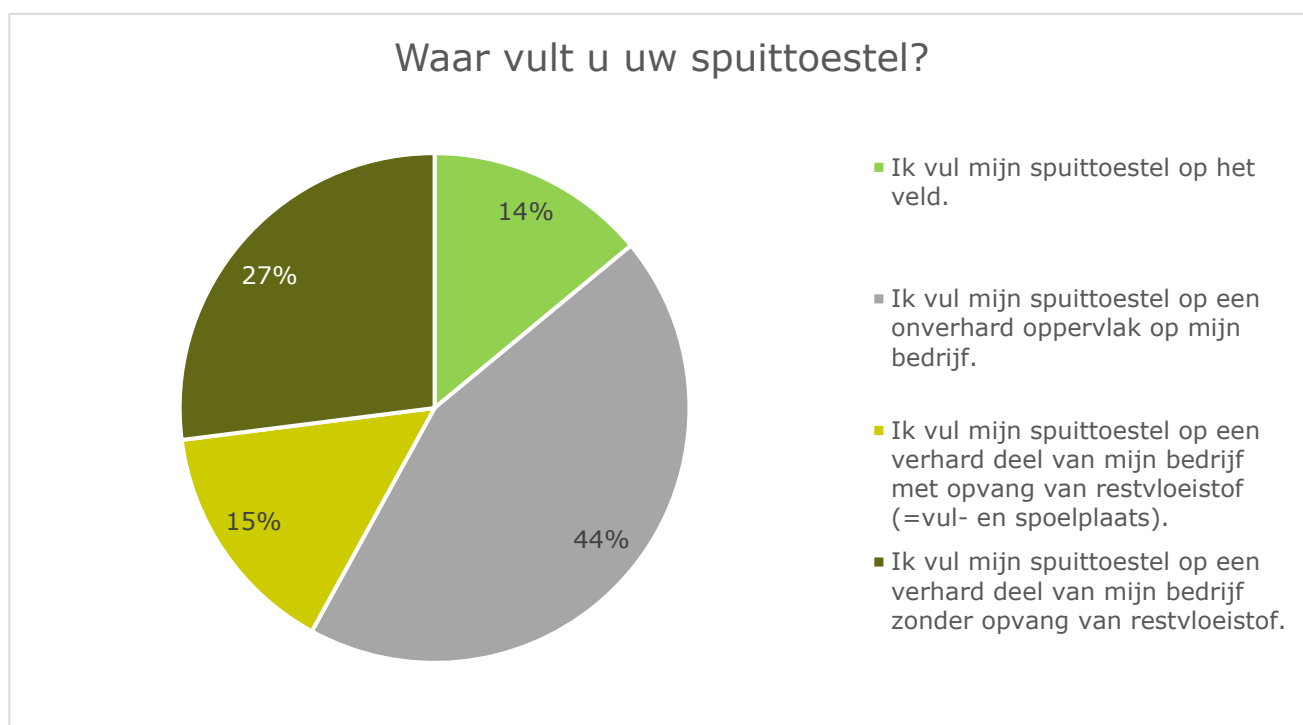
Figuur 19: Aanwezigheid van een antidrupsysteem bij spuittoestellen. (2058 antwoorden)

4.3. Vullen van het spuittoestel

Bij het vullen van het spuittoestel is er kans op vermorsingen en puntvervuilingen. De goede praktijken en een vulplaats zijn belangrijk om puntvervuilingen tegen te gaan. De manier waarop met restwater wordt omgegaan is ook een factor die puntvervuiling met zich kan meebrengen. Deze scan werd 1960 keer ingevuld.

4.3.1. Vulplaats

14% van de landbouwers vult z'n spuittoestel op het te behandelen veld. 44% vult z'n toestel op een onverhard oppervlak van het bedrijf 15% heeft een vul- en spoelplaats met opvang van restwater. 27% van de bevroagden vult zijn spuittoestel op een verhard oppervlak zonder opvang van vermorsingen (Fig. 20). Vermorsingen van gewasbeschermingsmiddelen die op een verhard (onoverdekt) oppervlak terecht komen zonder opvang van restwater komen uiteindelijk terecht in de waterloop via afspoeling of de riolering. Dit kan verontreiniging met zich meebrengen naar de omliggende waterlopen.

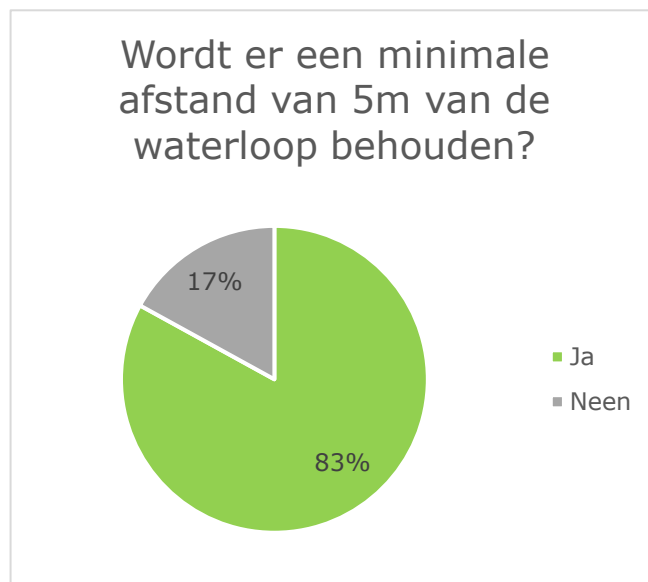

Figuur 20: Locatie waar het spuittoestel wordt gevuld met gewasbeschermingsmiddelen. (1960 antwoorden)

Veertien procent van de actieve landbouwers vult z'n spuittoestel wel eens aan het oppervlaktewater (Fig. 21), 83% van deze landbouwers respecteert daarbij de minimale afstand van 5m tot aan de waterloop (Fig. 22). Zeventien procent van de landbouwers staat nog steeds te dicht bij de waterloop en heeft meer kans op het veroorzaken van een verontreiniging.

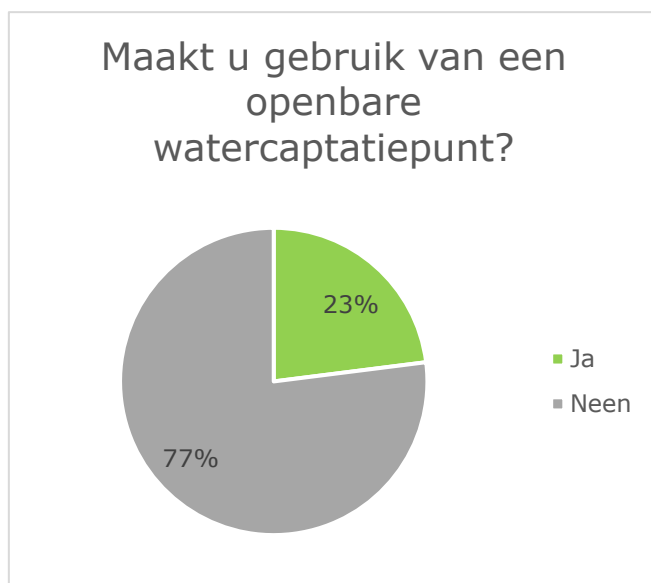

Figuur 21: Percentage landbouwers die hun spuittoestel vullen met gewasbeschermingsmiddelen aan het oppervlaktewater. (1960 antwoorden)

Figuur 22: Percentages van landbouwers, die naast de waterloop vullen, die een minimale afstand van 5m respecteren. (274 antwoorden)

Drieëntwintig procent van de actieve landbouwers maakt gebruik van een openbare aanzuigplaats (Fig. 23). Indien er geen openbare aanzuigplaats aanwezig is voor landbouwers, is 65% wel voorstander om één te gebruiken indien die wordt aangelegd (Fig. 24).

Figuur 23: Percentage landbouwers die gebruik maakt van een openbare aanzuigplaats voor water. (1960 antwoorden)

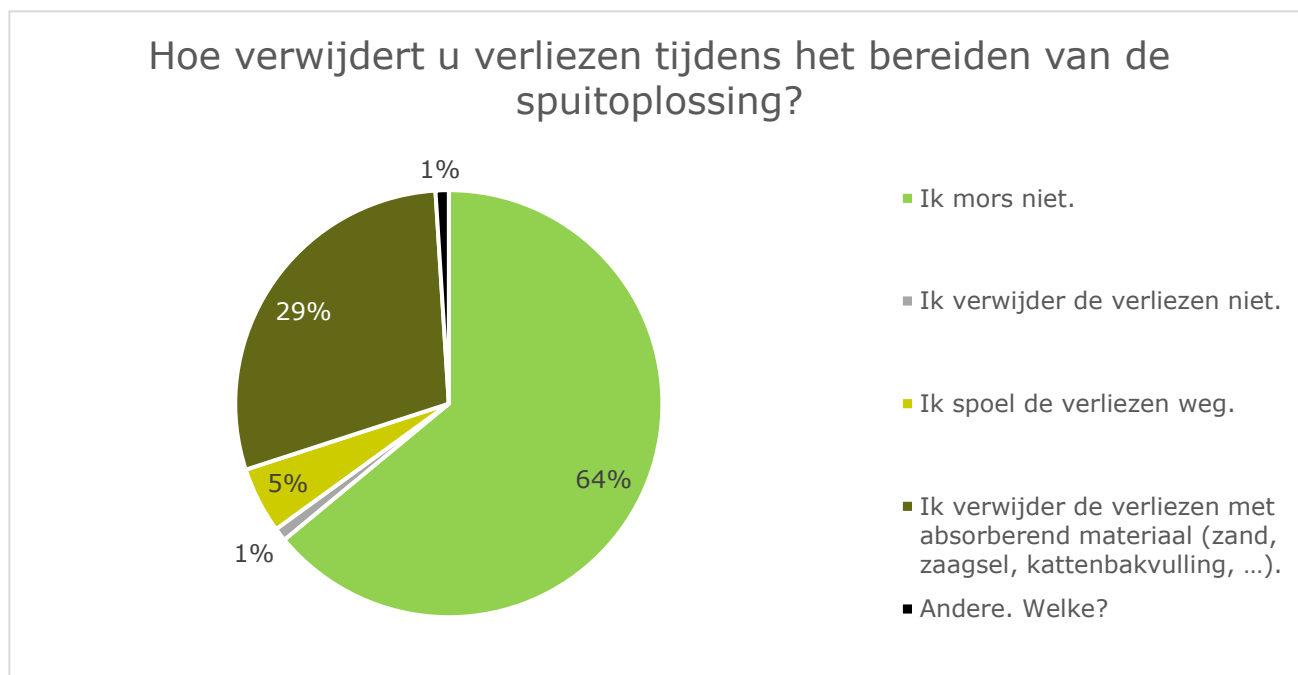

Figuur 24: Percentage landbouwers die gebruik zou maken van een openbare aanzuigplaats als deze beschikbaar zou zijn. (1509 antwoorden)

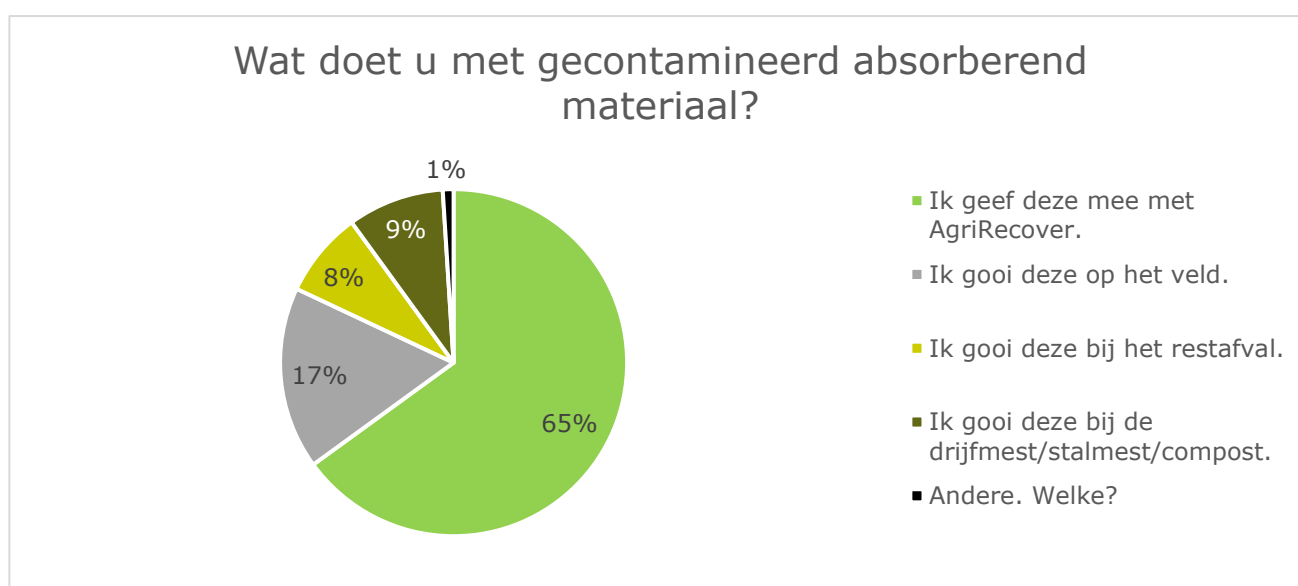
4.3.2. Verliezen en vermorsingen

Het correct verwijderen van vermorsingen en verpakkingen is essentieel om puntvervuiling tegen te gaan. 29% verwijdert de gemorste verliezen met absorberend materiaal. 7% van de landbouwers verwijderen ofwel de verliezen niet, of verwijderen deze op een non-conforme manier (Fig. 25).

Indien absorberend materiaal werd gebruikt voor de verwijdering, wordt deze door 65% van de landbouwers meegegeven aan AgriRecover, 17% gooit deze op het veld, 9% gooit deze bij de drijfmest/stalmest/compost, 8% gooit deze op non-conforme wijze bij het restafval (Fig. 26)

Figuur 25: Aandeel van verwijderingsmethodes van verliezen tijden het bereiden van de spuitoplossing door actieve landbouwers in Vlaanderen. (1960 antwoorden)

Figuur 26: Aandeel van verwerkingsmethodes voor gecontamineerd absorberend materiaal door actieve landbouwers in Vlaanderen. (568 antwoorden)

4.3.3. Verpakkingen van gewasbeschermingsmiddelen

Achteennegentig procent van de landbouwers spoelt de verpakkingen van gewasbeschermingsmiddelen als deze leeg zijn (Fig. 27), 94% hiervan giet het spoelwater uit de verpakking bij de spuitvloeistof in de spuittank, terwijl 2 en 4% het spoelwater weggiet bij de opvang van restvloeistoffen en op het veld, respectievelijk. Geen enkele bevraagde giet het spoelwater nog in de riolering. (Fig. 28).

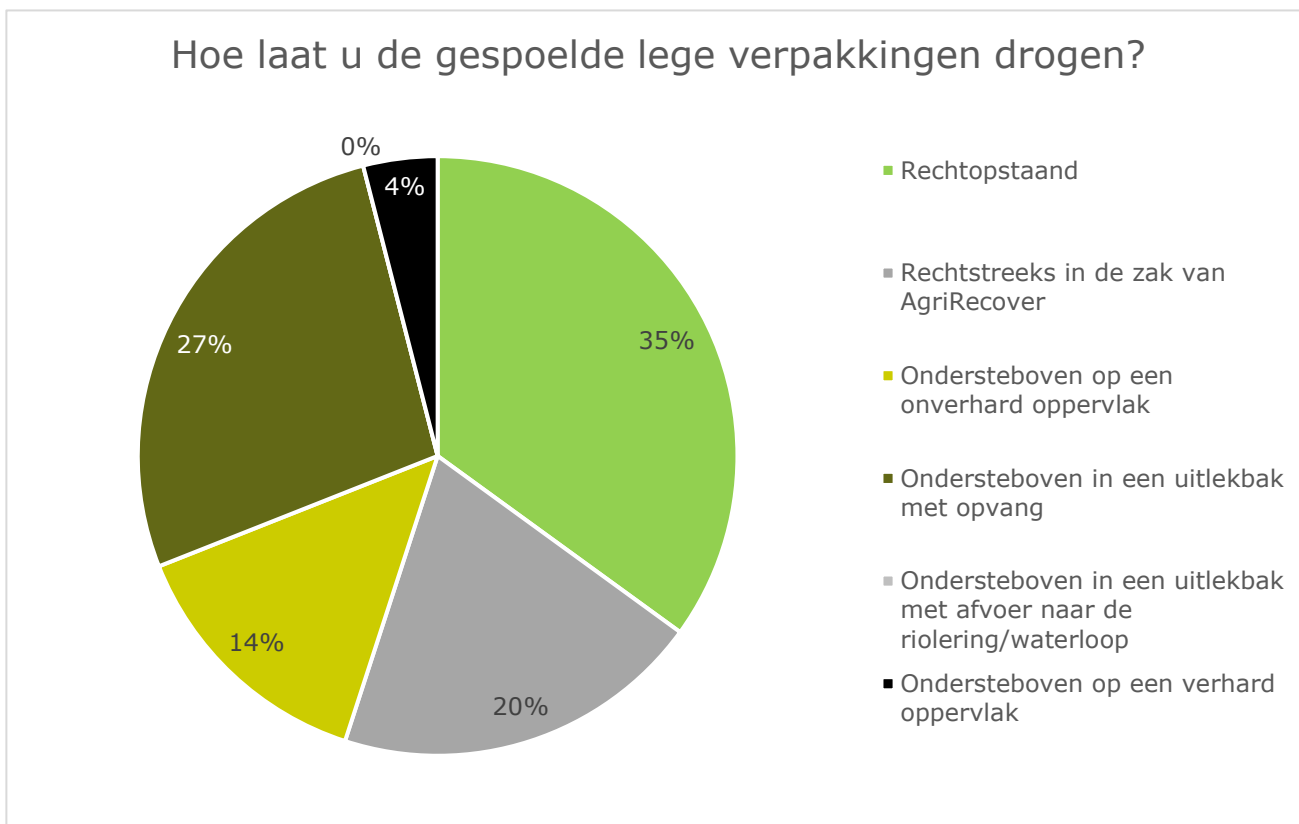

Figuur 27: Percentage van Vlaamse landbouwers die lege verpakkingen spoelt. (1960 antwoorden)

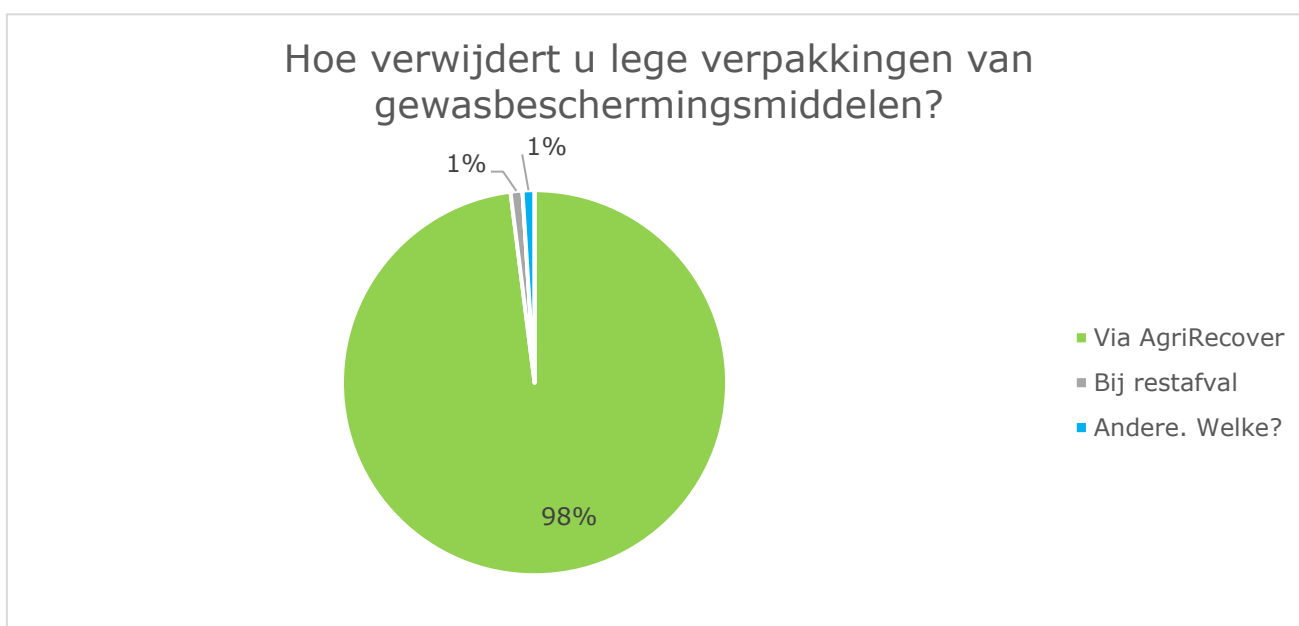
Figuur 28: Aandeel van verwerkingsmethodes van het spoelwater uit lege verpakkingen. (1921 antwoorden)

Vijfendertig procent van de landbouwers laat de verpakking rechtopstaand drogen, 14% en 27% ondersteboven op een onverhard oppervlak en in een opvangbak, respectievelijk. 4% laat de verpakking ondersteboven drogen op een verhard oppervlak en 20% gooit de gespoelde verpakking zonder voorafgaand te drogen in de zak van AgriRecover (Fig. 29). AgriRecover vraagt enkel volledig droge verpakkingen in de zak op te slaan.

Figuur 29: Manieren waarop lege verpakkingen van gewasbeschermingsmiddelen worden gedroogd vooraleer deze in de zak van AgriRecover worden geplaatst. (1921 antwoorden)

Algemeen worden 98% van alle verpakkingen binnengebracht bij AgriRecover, slechts 1% belandt bij het restafval, de overige 1% wordt op een andere manier verwerkt (Fig. 30)

Figuur 30: Manieren waarop de lege verpakkingen worden verwijderd van het bedrijf. (1960 antwoorden)

Doppen en verzegelingen van lege verpakkingen kunnen enkele druppels gewasbeschermingsmiddel bevatten, een enkele druppel kan al één miljoen liter water verontreinigen. AgriRecover accepteert verzegelingen en doppen apart. Achtennegentig procent van de landbouwers verzamelt de doppen apart en geeft ze mee met AgriRecover, 1% gooit de doppen bij het restafval en 1% verwerkt deze op een andere manier (Fig. 31).

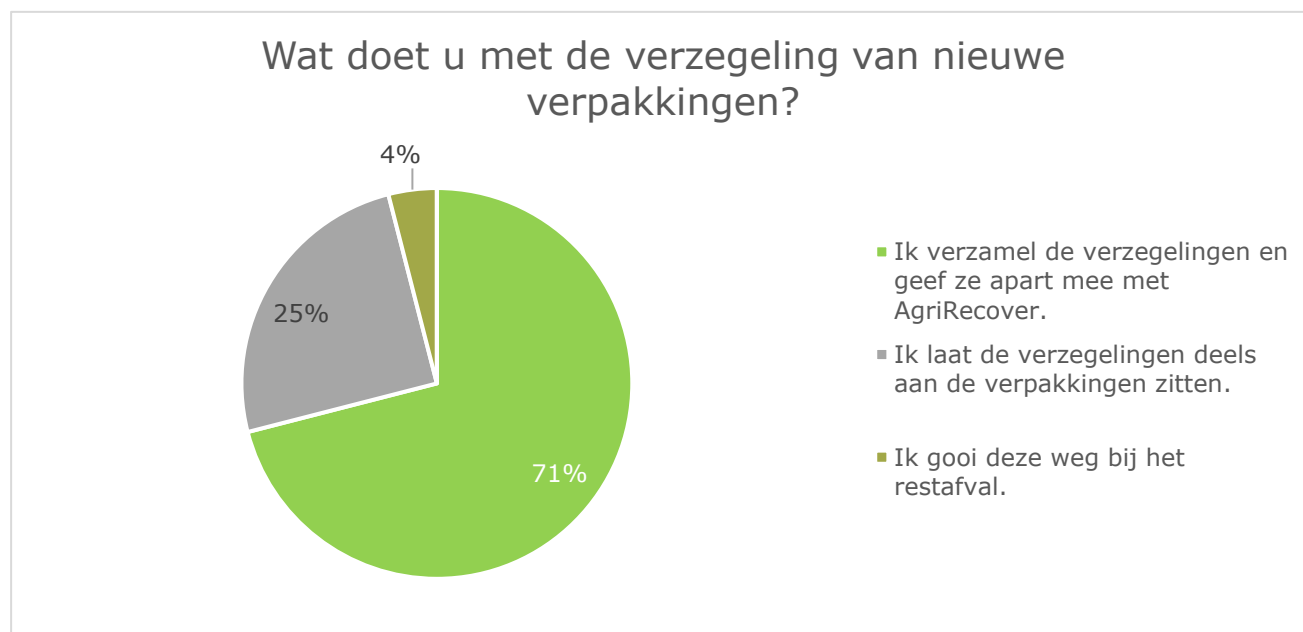

Figuur 31: Manieren waarop de doppen van verpakkingen van gewasbeschermingsmiddelen worden verwerkt. (1960 antwoorden)

Bij 71% van de landbouwers worden ook de verzegelingen van de verpakkingen apart verzameld en ingeleverd bij AgriRecover, 25% laat deze zegels deels hangen aan de verpakking en 4% gooit de zegels bij het restafval (Fig. 33).

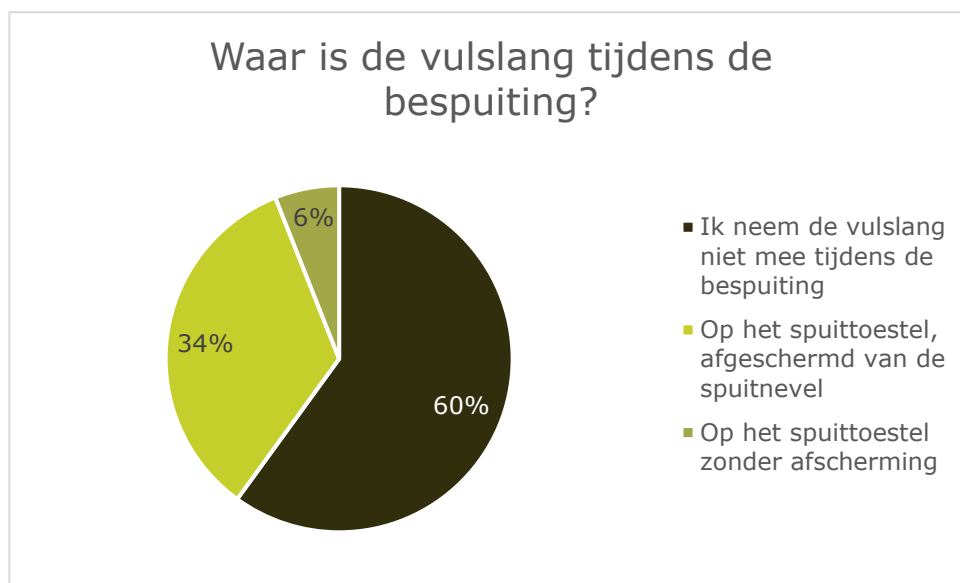
Figuur 32: Dop en verzegeling van een bidon met fyto-product.

Figuur 33: Manieren waarop de verzegeling van de verpakking wordt verwijderd. (1960 antwoorden)

4.3.4. De vulslang

De vulslang waarmee het water in de spuittank wordt overgebracht dient opgeborgen of afgeschermd te worden tijdens de bespuiting zelf om zo contaminatie van de vulslang te vermijden. Deze vraag werd pas toegevoegd in de loop van 2023 en op deze vraag kregen we tot nu toe slechts 167 antwoorden. 60% van de landbouwers neemt deze vulslang niet mee op het toestel tijdens de bespuiting, 34% schermt deze af en 6% heeft deze nog bevestigd zonder afscherming tijdens de bespuiting (Fig. 34). Een vulslang die gecontamineerd is, kan zorgen voor puntvervuiling wanneer deze in de waterloop wordt gebracht.

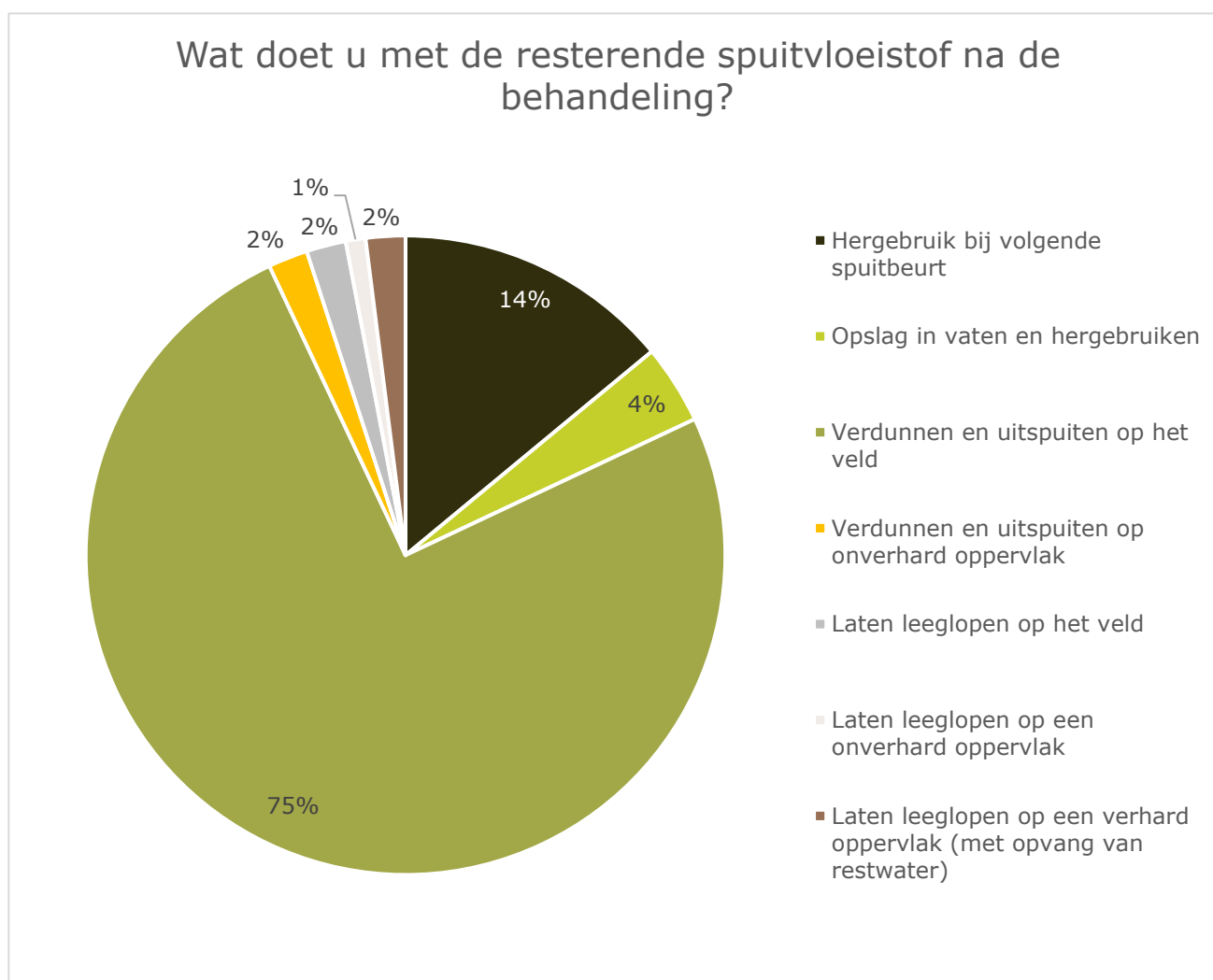
Figuur 34: Plaats waar de vulslang voor het aanzuigen van water zich bevindt tijdens de bespuiting (167 antwoorden)

4.4. Inwendige reiniging

In totaal vulden 1861 actieve landbouwers deze vragenlijst in.

4.4.1. Resterende spuitvloeistof na de behandeling

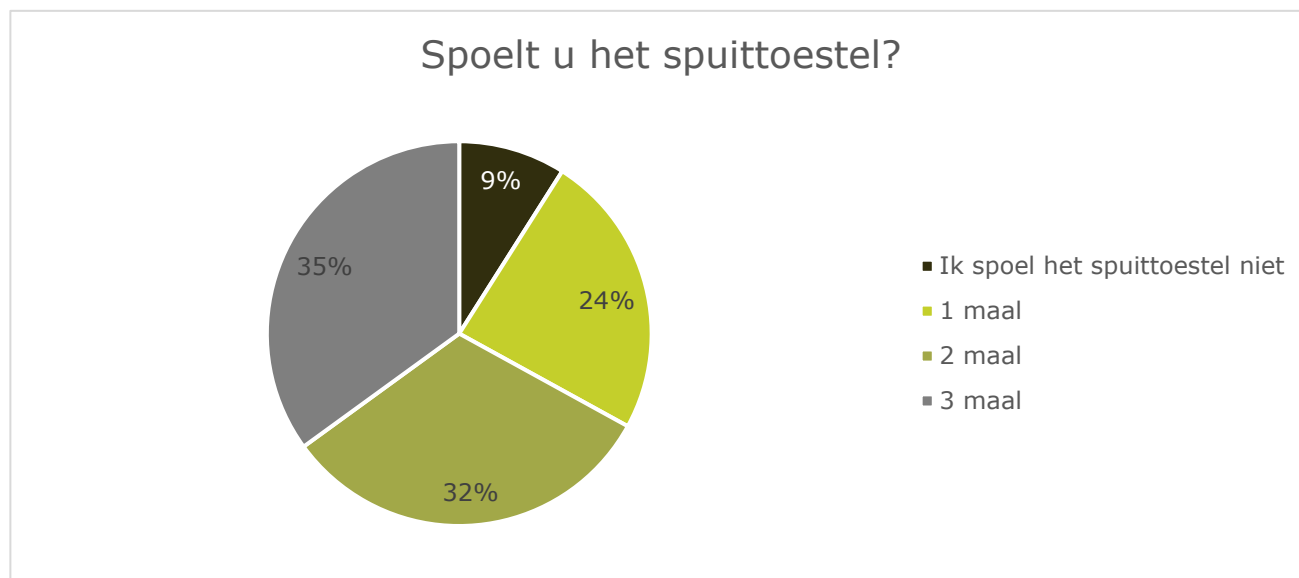
Na de bespuiting kan nog een resterend volume aan spuitvloeistof overblijven in de spuittank en in de leidingen van het spuittoestel. De meerderheid van de landbouwers spuiten deze restvloeistof verdund uit over het pas behandelde veld (75%). Achttien procent hergebruikt de spuitoplossing voor een volgende spuitbeurt: 14% van de bevroagden laat hiervoor de spuitvloeistof in de tank, 4% pompt de resterende spuitvloeistof in vaten. 2% laat de oplossing leeglopen op het veld, 1% laat de tank leeglopen op een onverhard oppervlak en 2% spuit een verdunning uit op een onverhard oppervlak. De overige 2% aan landbouwers laat de spuitoplossing leeglopen op een vul- en spoelplaats met opvang van restwater (Fig. 35). Geen enkele landbouwer laat zijn spuitoplossing nog leeglopen op een verhard deel van het bedrijf zonder opvang van restvloeistof.

Figuur 35: Bestemmingen van het restvolume aan spuitvloeistof. (1861 antwoorden)

4.4.2. Spoelen van het toestel

Om alle actieve stoffen te verwijderen, wordt aangeraden om het spuittoestel 3 maal inwendig te reinigen. Dit om verstoppingen door product, schade aan volgende gewassen en verontreinigingen tegen te gaan. Uit de antwoorden van de Fytauscan komt naar voor dat 9% van de Vlaamse landbouwers niet spoelt na het bespuiten van hun gewassen. 24% spoelt eenmalig, 32% spoelt tweemaal en 35% spoelt driemaal, volgens de goede praktijken (Fig. 36).

Figuur 36: Aantal keer dat het spuittoestel wordt gespoeld na de behandeling. (1861 antwoorden)

Wanneer de locatie van het spoelen wordt bevraagd, geeft 72% aan te spoelen op een onverhard oppervlak. 17% van de landbouwers spoelt op een ingerichte vul- en spoelplaats met opvang van restvloeistof. 11% spoelt op een verhard deel van het bedrijf zonder opvang van de restvloeistof en zorgt zo voor een directe verontreiniging van de omliggende waterlopen (Fig. 37).

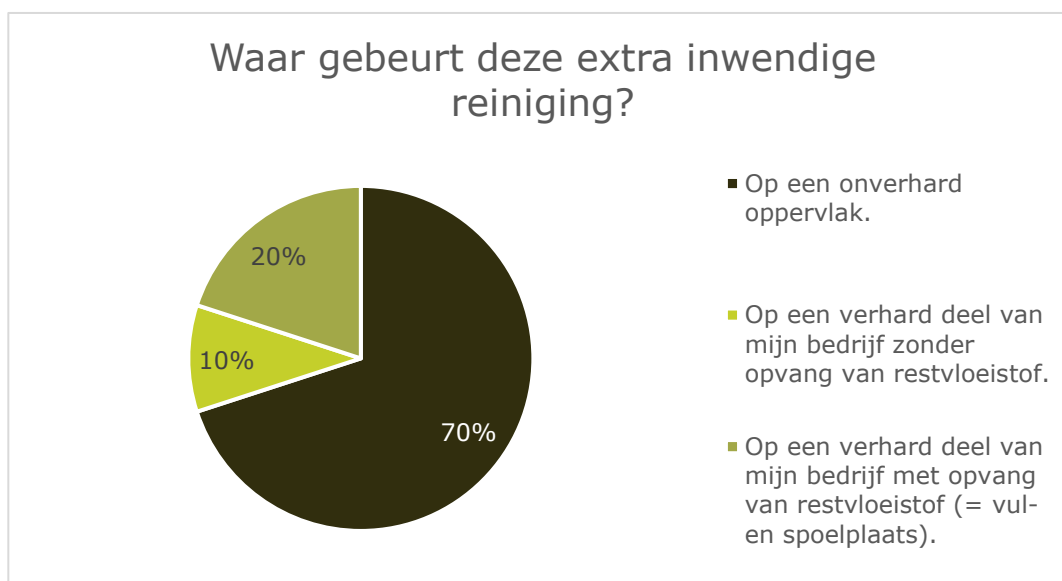

Figuur 37: Plaatsen waar landbouwers hun spuittoestel spoelen tussen 2017 en 2024. (1694 antwoorden)

57% van de landbouwers geeft aan soms nog een extra inwendige reiniging uit te voeren na het spoelen (Fig.38).

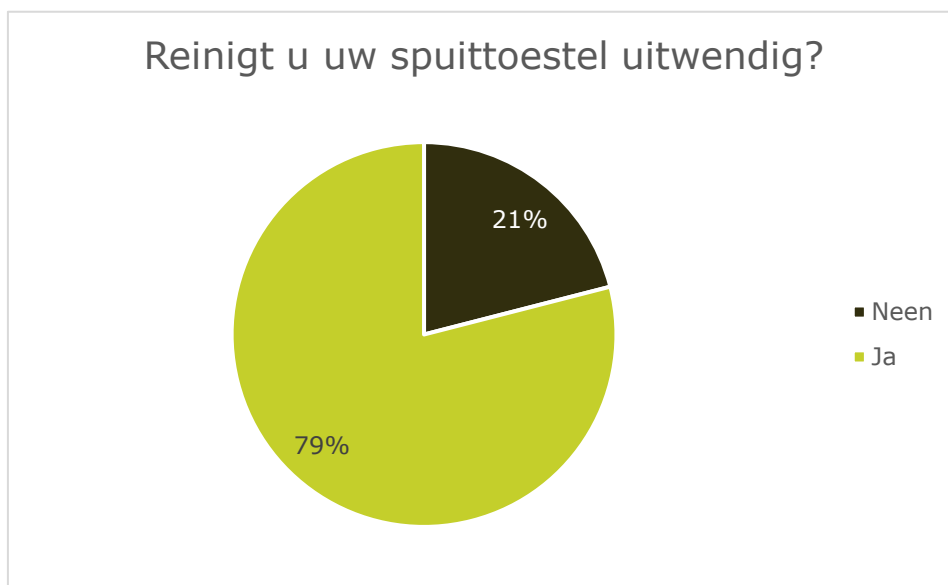
Figuur 38: Vlaamse landbouwers die een extra inwendige reiniging uitvoeren na het spoelen. (1694 antwoorden)

Figuur 39: Locatie waar een extra inwendige reiniging wordt uitgevoerd. (966 antwoorden)

4.5. Uitwendige reiniging

Op de buitenkant van het spuittoestel komen gewasbeschermingsmiddelen terecht tijdens de bespuiting. Daarom is het belangrijk om het spuittoestel ook aan de buitenzijde te reinigen na de bespuiting. 1869 scans werden hiervoor ingevuld in de periode 2017-2024. 79% van de Vlaamse landbouwers geeft aan het toestel ook uitwendig te reinigen (Fig. 40). Hiervan geeft 69% aan dit te doen op een onverhard oppervlak en 19% op een ingerichte vul- en spoelplaats (Fig. 41). 12% van de bevroagden voert de uitwendige reiniging uit op een verhard oppervlak zonder opvang van restwater en veroorzaakt op die manier puntvervuiling.

Figuur 40: Aandeel van de actieve Vlaamse landbouwers die hun spuittoestel uitwendig spoelt. (1869 antwoorden)

Figuur 41: Locatie waar het spuittoestel uitwendig wordt gereinigd. (1477 antwoorden)

4.6. Verwerking restwater

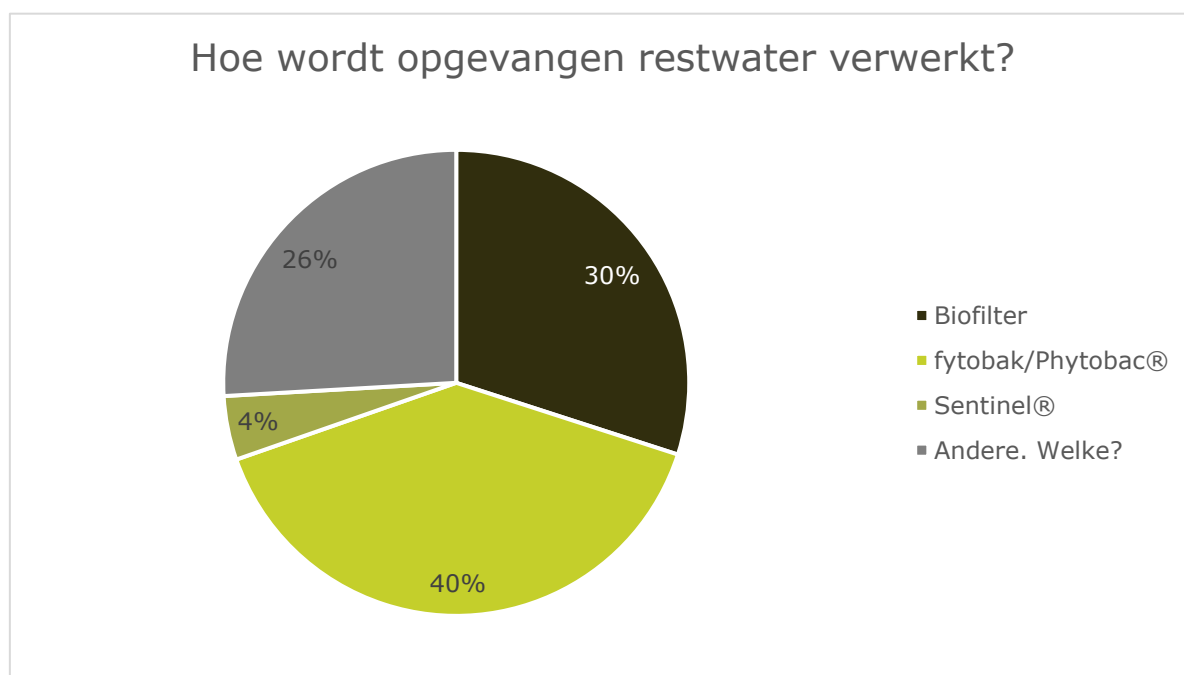
Wanneer het restwater van een vul- en spoelplaats opgevangen wordt, moet dit verwerkt worden. Om dit restwater te verwerken bestaan verscheidene systemen zoals een biofilter, een fytobak, een Sentinel® of het laten ophalen van het restwater. Van de landbouwers die restwater opvangen en verwerken, gebruikt 30% een biofilter, 40% een fytobak, 4% een Sentinel® (Fig. 44).

Figuur 42: Afbeelding van een Fytobak

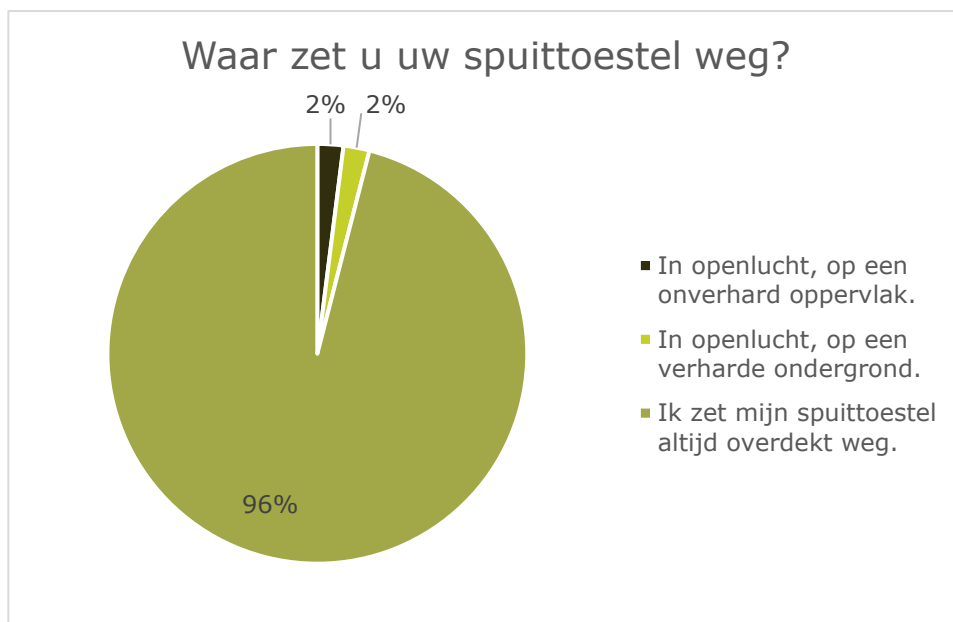
Figuur 43: Afbeelding van een Biofilter

Figuur 44: Manieren waarop restwater wordt verwerkt.

4.7. Opslag van het spuittoestel

Actieve stoffen die aan de buitenkant van het spuittoestel kleven, kunnen bij regenval vrijkomen en de weg naar de waterloop vinden, met nefaste gevolgen. Daarom is ook het wegzetten van het spuittoestel onder een overdekking van cruciaal belang. Van de 1865 bevroagden gaf reeds 96% van de landbouwers aan hun spuittoestel overdekt wegzetten. Bij 4% van de bevroagden staat het spuittoestel in open lucht, waarvan 2% op verharde ondergrond (Fig. 45). Bij deze laatste is er een risico op puntvervuiling omdat deze actieve stoffen gemakkelijk kunnen afspoelen naar een riolering of waterloop.

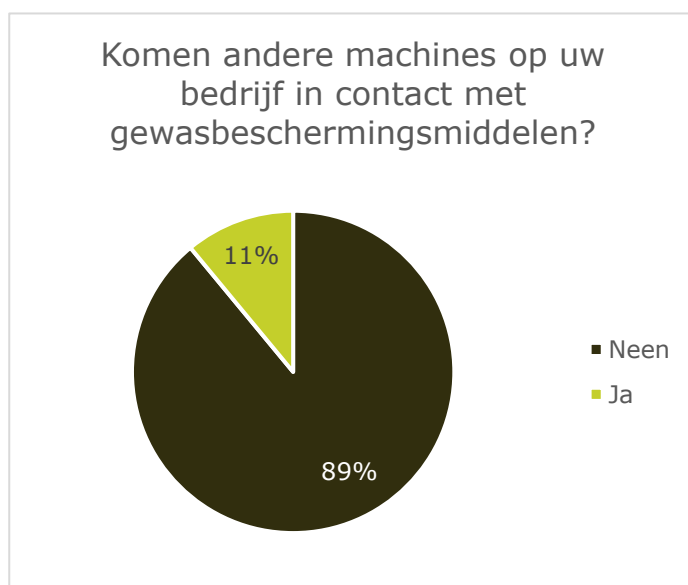
Figuur 45: Locatie waar de Vlaamse landbouwer zijn spuittoestel plaats als deze niet in gebruik is. (1865 antwoorden)

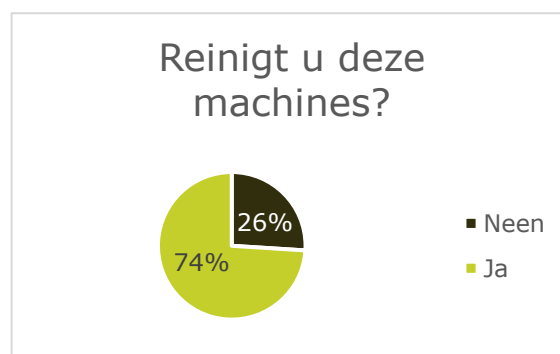
Figuur 46: Afbeelding van een spuittoestel dat overdekt werd weggeplaatst.

4.8. Andere machines in contact met gewasbeschermingsmiddelen

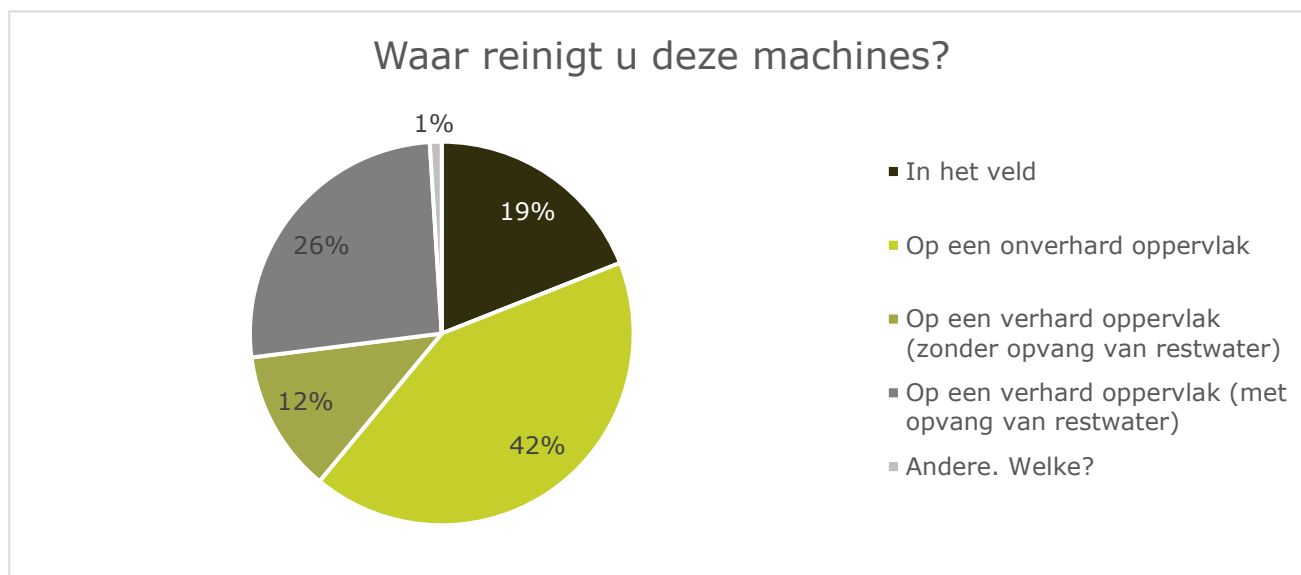
Van de Vlaamse landbouwers (1877 antwoorden) gaf 11% aan machines te gebruiken die in direct contact komen met gewasbeschermingsmiddelen (Fig. 47). Vierenzeventig procent gaf aan dat deze machines ook op geregelde basis worden gereinigd. (Fig. 48), voornamelijk op een onverhard oppervlak (42%). Zesentwintig procent wordt gereinigd op een verhard oppervlak, waarbij het restwater correct wordt opgevangen. 19% wordt gereinigd op het veld zelf (Fig. 49). Twaalf procent van deze machines wordt gereinigd op een verhard oppervlak zonder opvang van restwater. Dit veroorzaakt puntvervuiling bij afspoeling.

Figuur 47: Percentage aan landbouwers die andere machines bezitten die in contact komen met gewasbeschermingsmiddelen. (1877 antwoorden)

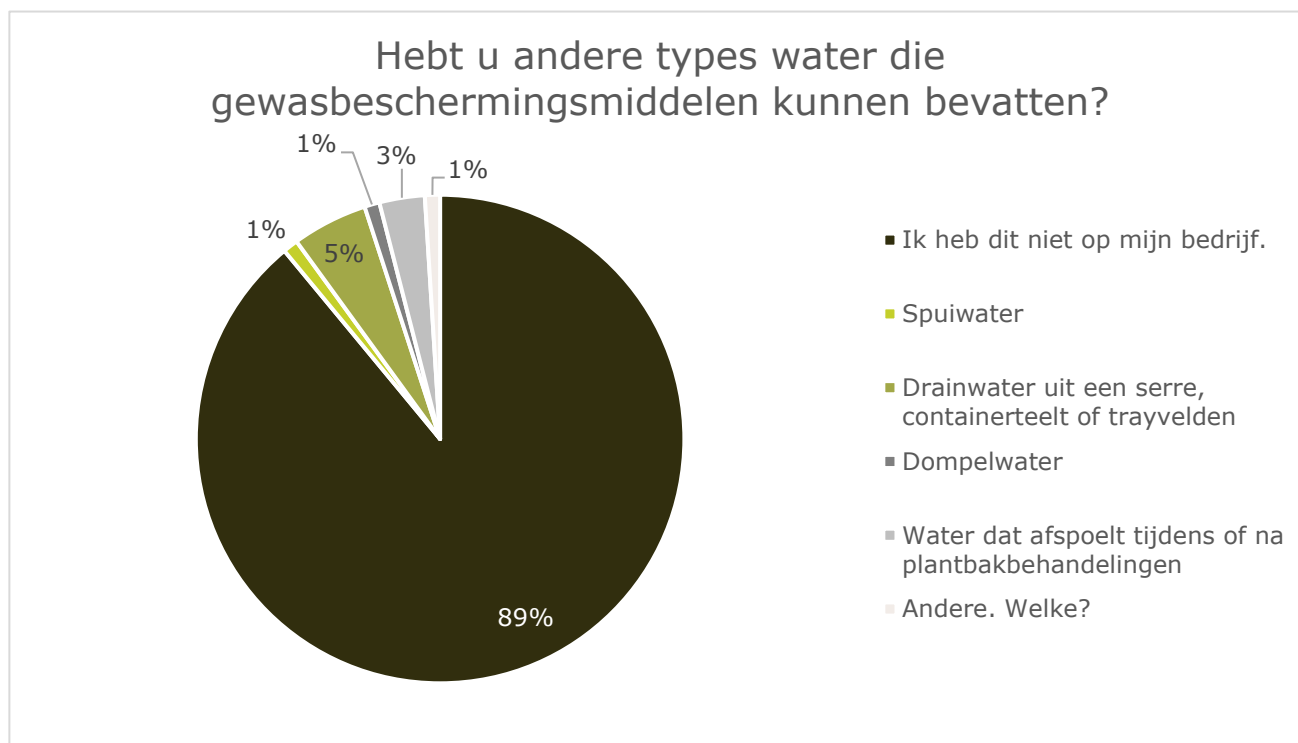
Figuur 48: Percentage aan landbouwers die machines - die in contact komen met beschermingsmiddelen - reinigt. (206 antwoorden)

Figuur 49: Locaties waar machines - die in contact komen met beschermingsmiddelen - worden gereinigd (153 antwoorden).

4.9. Andere types water

Er zijn nog andere types water die gewasbeschermingsmiddelen kunnen bevatten. Denk maar aan spuiwater, drainwater uit serres, dompelwater of water dat afspoelt tijdens plantbakbehandelingen. Om na te gaan wat gebeurt met die andere types water belast met gewasbeschermingsmiddelen werden deze ook bevraagd in de Fytauscan. Van alle landbouwers die deze vragenlijst invulden (1898) gaf 89% aan geen andere types water dan deze afkomstig uit acties met spuittoestellen te hebben op hun bedrijf. Eén procent gaf aan ook spuiwater te hebben, 5% drainwater uit serreteelt, 1% dompelwater en 3% water dat afspoelt na plantbakbehandelingen (Fig.50).

Figuur 50: Andere types water die gewasbeschermingsmiddelen kunnen bevatten. (1898 antwoorden)

Voor elk type water werd vervolgens nagegaan of dit water werd hergebruikt, gezuiverd of afvloeit naar de riolering/waterloop. (Tabel 2).

Tabel 2: Andere types water en de manier waarop ze worden verwerkt.

Type water	Opvangen en hergebruiken	Opvangen en zuiveren	Afvloeien naar riolering	Andere
Spuiwater	58%	15%	27%	0%
Drainwater	74%	18%	5%	0%
Dompelwater	62%	10%	19%	9%
Afgespoeld water na plantbakbehandelingen	23%	17%	23%	37%

Over het algemeen wordt een groot deel van het gebruikte water opnieuw opgevangen en hergebruikt. Een kleiner deel wordt gezuiverd. Afvloeiing naar de riolering vormt nog steeds een grote fractie, maar is afhankelijk van de soorten teelt. Opmerkelijk is dat 37% van het afgespoelde water na plantbakbehandelingen een andere bestemming heeft (afvloeien naar onverhard oppervlak, opvang in wachtbekken).

Figuur 51: Dompelinstallatie.

Figuur 52: Plantenbakken klaar voor behandeling.

5. BESLUIT

De resultaten van de ingevulde bevestigingen van de Fytauscan (2017 – augustus 2024) tonen duidelijk aan dat heel wat landbouwers hun best doen om verontreiniging van oppervlaktewater met gewasbeschermingsmiddelen te vermijden. Zo zetten land- en tuinbouwers in op driftreductie, het vermijden van puntvervuiling bij het vullen van hun gewasbeschermingsmiddelen en het reinigen van hun spuittoestellen.

Toch worden nog regelmatig gewasbeschermingsmiddelen toegevoegd in het spuittoestel op een verhard oppervlak (27%). 10% en 12 % van de bevestigden geeft ook aan te spoelen en uitwendig te reinigen op verhard oppervlak zonder opvang van restvloeistoffen, wat verontreiniging van de waterlopen veroorzaakt.

Landbouwers geven aan dat het restwater, door het reinigen van machines die in contact komen met gewasbeschermingsmiddelen, en andere types water belast met gewasbeschermingsmiddelen nog regelmatig afgevoerd worden naar de riolering. Daarop kan sensibilisering wellicht nog een grote impact op hebben.

Over het algemeen wordt de verwerking van verpakkingen correct aangepakt en worden de lege bussen, doppen en zegels ingeleverd bij AgriRecover.

Er is al heel wat verwezenlijkt en daar mogen we terecht trots op zijn. Hoewel puntvervuilingen de waterkwaliteit soms sterk kunnen beïnvloeden en de inspanningen zo niet altijd zichtbaar maken, biedt dit vooral een kans om samen nog sterker in te zetten op verbetering. Door landbouwers en loonsproeiers te blijven informeren en sensibiliseren over o.a. de vernieuwde fytauscan en het gebruik van vul- en spoelplaatsen, bouwen we samen aan een betere waterkwaliteit. Elke stap vooruit maakt verschil en samen zorgen we ervoor dat de inspanningen hun vruchten blijven afwerpen.